

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

c. 5. Si quis Episcopus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

tionis longe abest, cum pœnâ sanguinis non irroget. Guido Fulcodius loco præcitato, & Archidiaco. in d. cap. 2. de hæretic. purgationem talibus indicendâ admonet, quam interdum ex causa imponi, seu indi-
ci posse non ambigerem. Hoc sit certum, pœnitentiâ esse imponendam nunc acriorem, alias vero leuiorê pro qualitate & modo delicti & delinquentium. Nos aliquando post abiurationem ieiunia, orationes, & peregrinationes imponi vidimus. Cetera huc spectantia tradam infra in hac 2. par. super ca. nouerit. de sent. excom. & super q. 27. *14*

Iudæis non est permittendū, ut libros damnatos legant.

Postremo in fine huius commentarij admonebo, curandum esse diligenter, ne Iudæi libros illos audeant legere quos Christiana fides repudiat: nã eorum lectio vel illorum augetur impietas, vt magis in obstinata infidelitate animus indurescet, aut proculdubio eorum conuersio vel impeditur omnino, vel retardaretur, & difficilior redderetur; aut operam darent, vt illis lectis Christiani in hæreses & errores inciderent.

Quare prudētissime sanctissimus dominus Gregorius XIII. statuto quodam incipien. Antiqua Iudæorum. edito anno Domini 1581. Calen. Iunij, inter causas & casus ob quos inquisitores procedere possunt aduersus Iudæos, recensuit quoque hunc de quo agimus, in hæc verba: Si libros hæreticos vel Talmudicos, aut alios Iudæicos quomodolibet damnatos, aut alios prohibitos, tenuerit custoderit, vel diuulgauerit, vel in quacumque loca detulerit, aut ad eam rem operam suam accomodaauerit, subiacebit scilicet inquisitorum iudicio.

Recte itaque & pio iam olim in Hispania Erui-
gius rex, (quem alij Eringium appellant) in initio regni sui, id est, anno Domini. 681. vt ex Joāne Vaseo constat, inter leges Gothicas, quas à sancto Isidoro institutas recognouit, & nomine suo fecit euulgari. hanc quoque posuit de interdicens Iudæis illorum librorum lectio, quos Christiana fides rejicit. Eius legis verba ex li. 12. legum Visigothorū tit. 3. l. 1. ita habent: Illis commodare lectionibus sensum, quibus fas non est præbere assensum, impietatis est potius, quam pietatis indicium. Et ideo si quis Iudæorum libros illos legerit, vel doctrinas attenderit, siue habitos in domo sua celauerit, in quibus male contra fidem Christi sentitur, & publice decaluetur, & centenorum flagellorum verberatione plectetur. Qui tamē cautionis vinculo alligabitur, ne vnquam talium libros, vel doctrinas apud se aut habere præsumat, aut attendere audeat: aut studijs meditandi assumat. Iam vero si post emissum placitum quodcumque tale repetere tentauerit, & decaluatus centenis flagellis subiaceat, & amissis rebus sub perpetui exilij conteretur erumna: vt quia iam secundo visus est erroris sui iterasse vestigium, penitenter illis res eorum deseruiant, quibus principali fuerint collatione cōcessa. Hæc & similia illi percipient, qui quemlibet infantium talia præsumpserint docere, i. vt doctor ipse iniquitatis in prima transgressionis fronte deprehensus, & centenis subijciatur decaluandus verberibus, & placiti sui polliceatur cautione se talia vterius neminem debere docere. Quod si primæ hu-

Eruij Regis lex de interdicens Iudæis lectione librorum prohibitorum.

A ius sponsonis maculans fidem contingat illi, ea quæ abiecerat, repedare, omni eius facultate in principis potestate redacta ipse decaluatus, centenisque verberibus adiudicatus perpetuo erit exilio relegandus. Infantes tamen ipsi vel pueri tunc erunt à supradictis damnis atque verberibus alieni, si hanc perfidie doctrinam intra 10. annos ætati suæ positi meditalle fuerint nisi. Ceterum si post exemptos decem annos quisquis illorum talia attendere vel meditari præsumperit, superioris cōstitutionis damna vel verbera ordine superius adnotato sustineat. hæc Eruijus.

Quod autem de interdicens Iudæis lectione librorum prohibitorum dictū est, idem quoque dicendum putamus ob easdem causas de alijs infidelibus si forte in terris catholicorum morarentur: nam neque istis concedenda esset talium librorum lectio. Quare nec permittendus esset Machometanus vt suum posset impune legere Alcoranum: aut alios, qui vel de stabilienda secta sua, vel de Christiana confutanda, vel de erroribus in eam inuehendis tractarent, aut alios quomodolibet prohibitos. Idem de Gentilibus seu Paganis sentio, quibus non esse concedendum, vt libros eos legerent, quibus eorum impietas vel foveretur, vel augetur, vel conuersio retardaretur; ac ne alios quidem quacumque ratione prohibitos.

Qua vero pœna plecti debeant infideles circa hæc delinquentes, cum non sit iure cautum, arbitrio inquisitorum relictum esse videtur, qualis pœna statuta esset per legem Eruij, verba legis indicant, quæ paulo ante retulimus. Pro qualitate ergo delicti & malitia delinquentis augenda est, vel minuenda pœna arbitrio prudentis iudicis sicut ex supradictis constat.

Ex concilio Africano.

D Episcopus heredem instituens hæreticum, consanguineum, vel extraneum, vel paganum, etiam post mortem excommunicatus nunciatur; hoc dicit secundum communem & veriore intellectum, & vt faciat ad titulum potest intelligi, quod ex hoc presumatur hæreticus.

C A P. V.

I quis episcopus heredes instituit extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos aut Paganos petulerit: saltem post mortem ei anathema dicatur: atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.

COMMENT. IIII.

a SI quis episcopus.] Desumptum ex concilio Africano, cap. 48. vbi verba paulo susus concipiuntur, vnde facilius colligitur sententia. ea desumpta vero ita habent: Item constitutum est, vt si quis episcopus heredes extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos, aut Paganos, Ecclesiæ prætulerit, saltem post mortem

tem

tem anathema ei dicatur, atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur. Neque excusari possit, si intestatus defecerit, qui vtiq; debuit factus episcopus, rei suae ordinationem congruam suae professioni nequaquam differre. hac concilio. Est autem sensus talis: Episcopus qui sibi heredes instituit hereticos, siue sint consanguinei, siue extranei, post mortem est anathematizandus atque eius nomen ex memoria sacerdotum amouendum: ita Alanus, Laurentius, & Tancredus: quibus consentiunt Graeci Tilius, Zonaras, & recentiores interpretes. Ergo heretici hoc loco ex testamento capere prohibentur; & testamentum, cum sit contra leges factum, irritum erit; ita Balsamon, quod & verum est. Bona vero episcopi intestati hac de causa morientis culpa sua quia hereticos instituit, Ecclesia capiet. Totum hoc decretum pulchre declarat Illustriss. ille Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconen. in notis veterum decretalium, collectione 1. lib. 5. tit. 6. c. 8. quem videto.

heretici li- re post mor- m anathe- arizantur, in ramē ex- dicantur.

b Saltem post mortem ei anathema dicatur.] Hinc colligitur glossa hic, & iuris canonici interpretes vno consensu, in detestationem criminis heresis posse hereticum post mortem excommunicari: cui sententia etiam fauere videtur textus in c. sane profertur. 24. q. 2. quod plane ita simpliciter acceptum falsum est, cum heretici ipso iure cum primam in heresim incidunt sint excommunicati, talesq; etiam decedant, nisi ante mortem Ecclesia reconcilientur; ergo amplius excommunicari ob illud crimen non debent, quod oportuit animaduertisse iuris interpretes: ita praeter ceteros Sotus lib. 4. sent. dist. 22. q. 2. art. 2. in ultimo dubio.

Anathema quid significet.

Sed hic lapsus ex ignorantia illius verbi, Anathema, processit; quod quandoque significat maledictionem & detestationem, vt docet Augustinus in quest. lib. Numerorum, q. 41. Indicat quoque textus in c. ego Berengarius. de consuet. dist. 2. ibi Anathematizo omnem heresim. Hoc est maledico, imprecor, & detestor. quod alibi etiam saepe in iure consi- stit. Ergo hic cum ipso iure & facto iam sit Episcopus hereticos instituens excommunicatus, non in- betur iterum excommunicari, sed maledicti, deuouerit, & execrari more vetusto, vt paulo post subdam ita Alfonso Castus & recte lib. 2. c. 20. de iusta haeret. punit. sed si quis iuris interpret tueri velit, dicat eos hoc voluisse, post mortem posse hereticos excommunicari id est, excommunicatos declarari.

id sit in- Dei sacer- tes non nu- tari vetus- telegerent- diptychis.

c Atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.] Vetus erat in primitiua Ecclesia consuetudo, vt in sacris diptychis, hoc est in catalogo, pie memoriae transitum ad caelos habentium episcoporum vocabula eorundem, seu nomina describerentur, & inter Missarum solennia coram populo recitarentur, vt pie pro illis ad Deum funderentur preces: quod si episcopi turpe egissent vitam, aut heretici, vel hereticorum fauores extitissent, idque post mortem eorum constitisset, nomina eorum in sacris diptychis protinus debebantur: haec colligitur ex epistola quadam nu. 30. Leonis Papae primi ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum. c. 3. Itē ex Leone Papa III. in epistola sex- ta synodi confirmatoria ad Constantinum Impera-

Epistolae hereticorum eorum. ea deca- quis rem- itate Pa- nor-

A re legiturque hodie in vltima eius synodi actione. idem habetur epistola quadam ab Episcopis Aegyptiacis conscripta ad Anatholium Archiepiscopum Constantinopolitanum pro concilio Calcedonensi. tradit Nicolaus primus, epistola quadam ad Michaelem Imperatorem, non procul a sine, & Anastasius Papa secundus ad Anastasium Imperatorem de abolendo nomine Acacii epistola quadam. c. 3. & alibi saepe, tradit breuiter Alfonso Castus li. 2. c. 20. de iusta hereticorum puni. & Conradus Brunus lib. 5. de her. cap. 17.

B De diptychis vero in Decreto Roma nuper impresso anno 1582. in c. sane profertur. 24. q. 2. ita notatum est: Diptycha duae tabulae erant: quarum altera viuorum, altera mortuorum ea nomina continebat, quae in missa recitabantur: translatio vocabulo ab ostreorum diptycho: cuius mentionem facit B. Ambrosius Hexam. lib. 5. ca. 8. De huiusmodi autē ecclesiasticis diptychis partim viuorum, partim mortuorum, partim vtro- rumque mentio fit in epistola Innocentij I. ad Decentium ca. 1. & in epistola B. Augustini 137. clero & plebi ecclesiae Hipponensis. 2. q. 1. c. no- men. & 11. q. 3. c. quid obest & in epistola Gelasij ad Anastasium Augustinum, & in epistola episcoporum Aegyptiacae diocesis ad Anatholium: quae habetur post concilium Calcedonense, & alibi saepe.

C Iam ex hoc contextu iuxta praefatam interpreta- tionem, quae vera est, dirimitur illa qstio: An hereticorum nomina expungi debeant, & delerit libris eorum, quae ex professo de fide non tractant, aut de libris catholicorum: nam proculdubio aboleri debent, quod nō nominantur, vt resutentur, & dānentur, neque enim iustū est, vt inter Christianos, quos illi oppugnant, ad laudem nominentur, aut recitentur. fortes quidē & fortilegos dānari iubet Leo III. c. fortes: 26. q. 5. ibi: Quamobrē volumus illas omnino dānari: & inter Christianos vltra nolumus nominari. multo ergo magis taceri, & supprimi dēnt hereticorum nomina qui fortib. & fortilegis sunt: dete- riores. Multa in hac sententia attuli, lib. 6. de penis hereticorum. c. 10. quae gratia breuitatis omitto; dum modo intelligamus nullo fortiori argumento hanc sententiam cōprobari, quā eo, quod ex hoc capite desumitur. interim videto Simancā de cath. institut. rit. 38. nu. 22. & Ioannem Baptistam Cardonam, qui nuper de hoc articulo disputatiūculā edidit Romae.

Hereticorum nomina delenda è libris catholicorum.

D Ex his amplius consequitur, nec imagines, vel statuas hereticorum velut Caluini, Lutheri, aut similium esse conficiendas, permittendas, aut pingendas, neque enim careret haereseos suspitione, qui eas vel in domo sua, vel in cubiculo honorifice collocaret; at cum dedecore & ignominia seu infamia qua ipsi notantur, pingi possent, quod Longolium de functo impio Luthero ingeniose fecisse scimus, is enim vt indicaret Lutherum è monacho nigro in hereticum pertinacem fuisse conuersum, in tabula lupum nigrum pinxit, cuculla monachali superimposita, adiecto hoc eleganti tetraſticho; Haereticus, reus voti fideique Lutherus Pingitur hic artis hereticique notis. E monacho (quod est haec hominum mutatio) nigro, Est niger effectus demonis arte lupus.

Hereticorum imagines honorifice non pingende.

Ex

Ex a eodem.

Loquitur de eadem materia cum precedenti: & extenditur quod ibi dictum fuit de episcopis, ad presbyteros & alios clericos.

C A P. VI.

IN eos, qui catholici non sunt, etiam si consanguinei fuerint, episcopi vel presbyteri nihil conferant. Denique hoc, quod de episcopis & presbyteris dictum est, debet de reliquis clericis exaudiri.

COMMENT. V.

Titulus huic capiti prefixus habet ita, Ex eodem, scilicet, concilio Africano, unde precedens caput desumptum est, sed non est in concilio Africano, sed desumitur ex concilio Cartaginensi III. cap. 13.

Hereticis quibuscumque nihil relinquendum. **In eos.] Verba in praecitato concilio sunt aperta, habentque ita: Ut episcopi vel clerici, in eos qui catholici Christiani non sunt, etiam si consanguinei fuerint, nec per donationes, nec per testamentum rerum suarum aliquid conferat. haec ibi. Addit Zonaras, idem esse legibus civilibus constitutum; quod & verum est, quoniam haeretici nihil omnino capere possunt, ex cuiuslibet testamento, aut alia qualibet ultima voluntate, vel contractu. l. Manichaeos. l. diuinam. C. de haeret. cum similibus. quod est in odium haereticorum introductum, ut hac suppliciorum acerbitate respiciant. Vide Theodorum Balsamonem cano. 25. synodi Cartaginensis, ubi plura de interpretatione huius canonis.**

Alexander III. Rhemen. Archiepiscopo.

Christus fuit verus Deus, & verus homo, et sentiens oppositum haereticus est, & excommunicatus.

C A P. VII.

IN Mª Christus perfectus Deus & perfectus sit homo: mandamus, quatenus sub anathemate interdicat, ne quis de ecclesia audeat dicere Christum non esse aliquid, secundum quod homo: quia sicut Christus verus est Deus, ita verus est homo, ex anima rationali, & humana carne subsistens.

COMMENT. VI.

EXtat hodie hoc c. in 3. volumine conciliorum generalium post concilium Lateranen. sub Alexandro III. par. 49. c. 20. ubi paulo susus verba concipiuntur, ex quibus hic locus potest illustrari. Ut vero Alexander hoc edictum circa annum Domini 1159. aduersus quosdam magistros scholae Parisiensis, Rehemensis, & aliarum ciuitatum, qui temere dicebant, Christum secundum quod homo erat nihil esse: quam etiam stultitiam multis antea factis

Christum secundum quod homo nihil esse, haereticus est.

alis condemnauit Euthychianus Papa circa annum Domini 276. epistola quadam ad Joannem & omnes Episcopos Beticae prouinciae.

Ex Concilio Lateranen.

Haeretici, receptatores & fautores eorum, excommunicati sunt, & decedentes in hoc peccato, in caetero ecclesiae sapeliri non debent, nec pro eis orari.

C A P. VIII.

ICVT ait beatus Leo: & infra.] Quia in partibus Tholosanis haeticorum, quos alij Catharos, alij Patrenos, & alij alijs nominibus vocant, inualuit damnanda pueritas: eos & defensores, & receptatores eorum, anathemati decernimus subiacere: Et sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere vel fouere, aut negociatione cum eis exercere praesumat. Si autem in hoc peccato decesserit, neque sub priuilegiorum nostrorum quibuscumque indultorum obtentu neque sub alia quacunque occasione oblatio, pro eo fiat, aut inter Christianos accipiat sepulturam.

COMMENT. VII.

Sicut ait beatus Leo. Desumptum est hoc fragmentum ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. habito Roma anno Domini 1180. conuocatis 280. Episcopis. Legitur hodie in praefato concilio c. 27. hic vero mutilus est textus, & quasi imperfecta sententia, in authographo ita legitur: Ea propter, quia in Gasconia, Allegesio, & partibus Tholosanis, & alijs locis ita haeticorum quos alij Catharos, alij Patrinos, & alij Publicanos, alij alijs nominibus vocant, inualuit damnata pueritas, ut iam non in occulto, sicut aliqui nequitiam suam exercent, sed suum errorem publice manifestent, & ad suum consensum simplices attrahant & infirmos: eos, & defensores eorum, & receptatores anathemati decernimus subiacere, & sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domibus, vel in terra sua tenere, uel fouere, vel negociationem cum eis exercere praesumat: si autem in hoc peccato decesserint, non sub nostrorum priuilegiorum cultu in dultorum obtentu, nec sub alia quacunque occasione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter Christianos recipiant sepulturam haec ibi.

In hos iure etiam civilis statuta poena est aut be. Gazaros. C. de haeret. eorundem fit mentio in excommunicamus. el. 2. de haeret. ubi alia etiam haeticorum portenta, qui circa mille ducentos annos in Narbonensi prouincia, & partibus Tholosanis pulularunt, numerantur, cum quibus beatus Dominicus frequentes habuit per decennium disputationes ut alibi diximus.

Oblatio pro eo fiat. Hoc est, ne sacrificium Missae pro eo offeratur, quod hic summus Pontifex vocat oblationem, quia Deo offertur pro expiatione peccatorum: idem etiam intellige de alijs Ecclesiae.